

hogy a *Tjurken*-tó nevének jelentése 'jó, kedves, jótékony', mely feltehetőleg arra utal, hogy a tó bővelkedett halakban (95–100).

3. A tanulmányok után J. SANDNES (2007: 83–9), B. TJÄDER és K. ZILLIACUS munkásságának méltatása olvasható (2008: 101–10). S. NYSTRÖM az észak-európai névkutatás 2006-os (2007: 91–113), P. VIKSTRAND pedig 2007-es eredményeiről ad összefoglalót (2008: 111–31).

Adalékok. – E rovat a 96. szám újítása. S. FRIDDEL a *Marsholm*, S. STRANDBERG pedig a *Frostågarden* helynévről ír benne (133–8).

Recenziók. – A két szám összesen 49 nemzetközi névtani kiadványt ismertet.

A folyóiratot a szerzők elérhetősége, a beérkezett kiadványok felsorolása és a rövidítésjegyzék zárja. A 96. szám továbbá közli a fent tárgyalt két számban szereplő helynevek mutatóját is.

HELTOVICS ÉVA

STUDIA ANTHROPONYMICA SCANDINAVICA

Tidskrift för nordisk personnamnsforskning. Swedish Science Press, Uppsala

24. (2006) 143 lap, 25. (2007) 185 lap, 26. (2008) 169 lap

Szerkesztők: EVA BRYLLA – LENA PERSON

1. **Általános jellemzők.** – Skandinávia és Finnország névtani folyóirata, a *Studia Anthroponymica Scandinavica* (a továbbiakban: SAS), elsősorban a személynévvel kapcsolatos kutatásokra fókuszál. A folyóiratot THORSTEN ANDERSSON és LENA PETERSON alapította 1983-ban; 2001-től – a dán, a finn és a norvég társszerkesztőkkel (EVA VILLARSEN MELDGAARD, OLA STEMHAUG, RITVA VALTAVUO-PFEIFER) együttműködve – EVA BRYLLA és LENA PETERSON, az uppsalai egyetem munkatársai szerkesztik.

A SAS fő célja, hogy a skandináv névtani kutatásoknak adjon teret, de ritkábban angol, német vagy orosz névtani tanulmányokat is megjelentet. A SAS a személynév kutatásnak, illetve az ahhoz kapcsolódó társtudományoknak kíván tudományos fóruma lenni. A terminológiai és a módszertani kutatások mellett a névadással kapcsolatos demográfiai, etnológiai, genealógiai, történelmi, irodalmi, pszichológiai és vallástudományi munkákat is közöl.

A folyóiratban megjelenő tanulmányok nyelve jellemzően valamely skandináv nyelv (leggyakrabban a svéd), de olvashatunk német és angol nyelvű cikkeket is. A nem angol nyelvű munkák előtt vagy után a tanulmányok rövid összefoglalóját olvashatjuk angolul.

A folyóirat évente egyszer jelenik meg, 140–190 oldal terjedelemben. Az egyes kötetekben jellemzően négy-öt hosszabb tanulmány található, amelyeket a rövidebb ismertetések és az éves szakirodalmi összefoglaló követ. Az ismertetésekben a skandináv és a nemzetközi névtani kutatások újabb eredményeit kísérhetjük figyelemmel. A benyújtott kéziratok kettős, anonim lektoráláson mennek keresztül.

Az alábbiakban három évfolyam (24–26) tartalmának az ismertetése következik. A bemutatott kötetekben olvasható tanulmányok többsége történeti névtannal és/vagy személynévadással foglalkozik, de találhatunk terminológiai és módszertani munkákat is.

2. Történeti névtan és etimológia. – A történeti munkák közé tartozik EVERT MELEFORSnak a *Jakob* név gotlandi használatát ismertető tanulmánya (24: 5–21). A szerző az apostol nevének és névváltozatainak a korai népszerűségét és kelet-skandináviai elterjedését vizsgálja. Külön figyelemben részesíti a név *Jakaupr* alakját. Rámutat, hogy a fenti alakban előforduló *au* hangkapcsolatot kizárólag a gotlandi rúnikus vésetekben lelhetjük fel. LENA PETERSON (25: 5–19) két személynévi végelem, az óskandináv *-mundr* és *-mundi* eredetével foglalkozik. A viking kor rúnikus anyagának alapos áttekintését követően rávilágít, hogy csak két személynév, az *Ámundi* és az *Ömundi* sorolható az ógermán eredetűek közé. SCHRAMM hipotézisét követve rámutat, hogy a germán *-mund-* személynévelem eredetileg melléknév vagy ágens szerepű főnév lehetett (vö. **mundaz*). Másik tanulmányában (26: 47–51) a *Hyggjolf* név eredetét és variációit vizsgálja. Megállapítja, hogy az eddigi feltételezésekkel ellentétben az ósvéd *Hyggjolf* személynév visszavezethető a germán **Huʒi-wulfaz* névre. Óskandináv névtannal, a *Mordhi*, a **Mardhi* és a *Mordhr* személynévvel foglalkozik STEFAN JACOBSON munkája (25: 21–51) is. A szerző mellett érvel, hogy míg az óskandináv *Mordhr*, *Marth*, *Mardh* és *Martha* férfinevek az óskandináv *mordhr* származékai, addig a *mortha* az óskandináv *mordh* szóra vezethető vissza. Ugyancsak etimológiai tárgyú MAGNUS KÄLLSTRÖM Sö 333 rúnakő-vizsgálata (25: 53–9), melyben rávilágít, hogy az *eski* szekvencia korábbi *Āskæll*-interpretációja helytelen, s helyette az *ĀsgæiRR*-rekonstrukció mellett érvel. Másik munkájában két viking kori feliratdarab közötti összefüggésre hívja fel az olvasó figyelmét (25: 35–45). Rámutat, hogy az upplandi Kungs-Husby templom rúnaköve, valamint a Kungs-Husby falu rúnaköve ugyanazon kő darabjai; ez lehetővé teszi az eredeti rúnikus szöveg szinte teljes rekonstrukcióját. Bizonyítja, hogy a rúnakövet egy *Kaupmadhr* nevű személynék állították; a kő egyben e név legkorábbi előfordulási helye is. E személy nagy valószínűséggel Husby városában élt, ahol e kő ma is fellelhető. STAFFAN FRIDELL kutatásában (26: 25–33) négy *-thiaudh* végződésű ógot női név, a *Botthiaudh*, *Halldiaudh*, *Rodhiaudh* és *Sigdhiaudh* eredetét vizsgálja. Ezek a nevek kizárólag az ógotlandi időszakra jellemzőek, s nem rendelkeznek óskandináv megfelelővel. A morféma eredetével kapcsolatban számos elmélet létezik. FRIDELL az óskandináv 'emberek' vagy 'nemzet' jelentésű *thjódh* főnévből való származását szemantikai alapokon elveti, és a 'jó, szelíd' jelentésű ógot **thiaudhr* melléknévet tartja a név etimonjának.

3. Névadási és névválasztási szokások. – A személynévadás témakörébe tartozik KATHARINA LEIBRING dolgozata (26: 53–72). LEIBRING a 18. századi, személynévadás szempontjából Svédországban egyhangú korszak névtani szegénységének az okait vizsgálja. Megállapítja, hogy a svéd vidék a 18. században és a 19. század elején a névadás „sírhelye” volt, a vasmunkások mobilizációjával azonban névállománya változatosabb lett. Névadással és névválasztással foglalkozik DAMARIS NÜBLING és KONRAD KUNZE (24: 53–85). Kutatásukban a *Müller*, a *Meyer* és a *Schmidt* német családnevek kialakulását és földrajzi elterjedését vizsgálják. Elsődleges céljuk egy számítógépes családnév-földrajz kifejlesztése a német családnév-atlasz-projekt keretében. A muszlim személynévek dániai elterjedését, megoszlását és terminológiai kérdéseit tárgyalja EVA VILLARSEN MELDGAARD (24: 87–94). A szerző összesen 1125, Dániában használatos muszlim személynévet vizsgál meg. Felállítja, majd a névjelentésekkel összefüggésben értékeli a vizsgált nevek nemek szerinti gyakorisági sorrendjét. GUDHRÚN KVARAN a keresztény női nevek izlandi elterjedését vizsgálja, az 1703-as népszámlálástól a 20. század végéig

(25: 61–74). A bibliai eredetű neveket nemcsak időbeli, hanem területi eloszlásuk szerint is csoportosítja, s rámutat, hogy a keresztény nevek elsősorban az ország nyugati területein voltak népszerűek. Korpuszában 25 név szerepel, közülük azonban ma mindössze 13 használatos. FJODOR USPENSKIJ a Rurik-dinasztia névadási hagyományait vizsgálja (26: 5–21). Bemutatja, hogy a premongol időszakra jellemző világi-keresztény kettős névadást miként váltja fel (a kettős név megtartása mellett) a teljességében keresztény nevek sora. USPENSKIJ arra is rávilágít, hogy a névadás miként determinálta az utód helyét az Oroszország első cárjait adó uralkodóházon belül, s így módon miként vált a névadás története a Rurik-dinasztia történelmévé. Irodalmi névadással foglalkozik EMILIA ALDRIN (25: 75–93): Klas Östergen „En decemberdröm” című forgatókönyvében a névadási típusok és mintázatok mellett a funkciók szerepét, illetve a mozgófilm névadási sajátosságait is vizsgálja. A dolgozat a hagyományos statisztikai elemzés és értékelés mellett kitér a metodológiai problémákra, valamint azok lehetséges megoldásaira is.

4. Terminológia, módszertan és jogszabályozás. – A terminológiai kutatások közé tartozik THORSTEN ANDERSON tanulmánya (24: 95–8), amelyben egy terminológiai hiányosságra hívja fel a figyelmünket: a *patronym* és a *matronym* fogalmak közös elnevezését keresi. Lehetséges megoldásként a görög *gononym* és a latin-görög *parentonym* kifejezéseket javasolja, a kettő közül is inkább az utóbbi mellett érvelve. A skandináv névtannal kapcsolatos terminológiai kutatások összefoglalását kínálja EVA BRYLLA és VIBEKE DALBERG dolgozata (25: 119–24). A tanulmány elsődleges célja az észak-skandináv NORNA projekt bemutatása, amelynek során a skandináv országokban (illetve Finnországban) 1960-tól megjelenő névtani munkák többnyelvű terminológiai tárát építik ki. MICHAEL LERCHE NIELSEN tanulmánya (25: 95–117) a 2006-ban elfogadott dán személynévtörvény történelmi és kulturális hátterével foglalkozik. Rámutat, hogy a korábbi törvényekkel szemben a 2006-os jogszabályozás kevésbé megkötő, és jóval egyszerűbb lehetőséget kínál a névváltoztatásra. Legjelentősebb eredményének a szabad névváltoztatást tekinti, amellyel már az első évben 115 ezer állampolgár élt. – A SAS 2008-as számában szerepel két hosszabb értekezés, amely a skandináv névtani kutatások általános kérdéseivel foglalkozik. STAFFAN NYSTRÖM és MATS WAHLBERG a névtani kutatások jelenlegi állapotát méri fel és értékeli az észak-európai országokban, valamint lehetőségeket keres, illetve kínál jövőbeli kutatásokra (26: 75–88; 26: 89–110). Mindkét dolgozat elsődleges célja a skandináv, s azon belül a svéd névtudomány területeinek az áttekintése a 19. századtól máig; emellett az egyes névtani alterületek tudományos célú kategorizációjával is foglalkoznak. NYSTRÖM kiemeli az országok közti együttműködések szükségességét, míg WAHLBERG a szociológia és a névtudomány szorosabb együttműködését szorgalmazza.

5. Rövid ismertetések. – A tanulmányokat mindegyik számban tíz-husz ismertetés követi. A kötetek között találhatunk számos névtani szakkönyvet és konferenciakiadványt, de olvashatjuk tudományos folyóiratok bemutatását is. A középpontban skandináv, illetve finn szakirodalmi munkák állnak, de a folyóirat a Skandinávián kívüli névtani munkák eredményeit is igyekszik figyelemmel kísérni.